

Nr 20.

Av herr **Ström, Fredrik**, om åtgärder till ökat skydd för den svenska naturen.

Det nationella arv, som den nuvarande svenska generationen har att förvalta, är i korthet: landets nationella frihet; den på kristendomen, den klassiska humanismen och folktraditionen byggda svenska kulturen; folkets i grundlagarna och i självstyrelsens principer nedlagda fri- och rättigheter, inbegripen den sociala omvårdnadens skyldighet; samt slutligen den svenska naturen. Detta förpliktande arv äger icke den nu levande generationen rätt att förskingra eller förminska. Detta arv är icke någon generations eller någon persons ägodel. Det är endast en förläning med skyldighet att väl förvalta den och om möjligt förkovra den. Det gäller icke minst om den svenska naturen.

Sedan ganska lång tid har man i Sverige av okunnighet, snikenhet eller obetänksamhet farit omilt, ofta hänsynslöst och ödeläggande fram mot naturen. Givetvis skola naturkrafter och naturrikedomar brukas och utnyttjas till förmån för det allmänna bästa. Men detta utnyttjande får icke ske på ett förstörande sätt. I naturen ligga så stora värden av hälsokraft, vila, skönhet, inspiration och förädlande styrka och tillika så viktiga reserver för kommande släkten av materiella rikedomar och andra förutsättningar för utveckling och blomstring, att med denna natur och dess resurser måste förfaras med den största omsorg, försiktighet och hänsyn.

Sålunda måste det tillses, att skogen icke förfaras eller ens i en hård tid så hårt brandskattas, att dess uppgift som fuktighetsreservoar för jordbruket och som hemvist för villebråd skadas. Återväxten av skog, icke minst lövskog, måste säkras. Detsamma gäller mossarna och kärren, som icke obetänksamt få torrläggas, om därigenom erforderlig fuktighet för skogs- och jordbruk skulle taga skada. I ännu högre grad gäller detta om torrläggning och sänkning av sjöar och vattendrag, som lika ofta ödelägga gammal bondejord som de skapa nya jordbruk. Det kunde vara intressant att vetenskapligt få utrönt, om icke en gång kalhuggningen av Öland och delar av Blekinge och Västkusten samt senare torrläggningar av Gotlands myrar bidragit till klimatförsämring och svårighet för bärgning. Ur andra synpunkter än krasst materiella är det uppenbart, att en vandalisering av naturen bör undvikas. Under alla förhållanden måste skapas reservat av gammal orörd skogsnatur. Härvidlag har den enskilda ansvarskänslan visat en större förståelse för dessa ideella värden genom stora markreservat än svenska riksdagen, som tyvärr avslagit regeringens förslag om Muddoskogens bevarande. Däremot har svenska riksdagen insett betydelsen av

att de svenska stränderna, våra ovanskliga hälso- och skönhetsvärden, bevaras genom de påbörjade Hallandsreservaten. Fara är emellertid att stränderna kastas ut i den ekonomiska spekulativen och förstöras, om icke statsmakterna snabbt vidta åtgärder till deras samfälliga skydd. Stränderna måste i alldeles särskilt hög grad betraktas som ett hela folkets arv och ägo, där den enskilda vinningslystnaden måste hejdas. Mycket är redan fördärvat. Det är hög tid på att rädda vad som återstår.

Sammalunda gäller våra insjöar, dessa den svenska naturens förnämsta prydnader. Ett hänsynslöst förfarande mot våra insjöar kan förvanska en hel landskapsbild, så småningom förstöra ett helt landskap. En hel rad av våra vackraste vass- och fågelsjöar har redan i ovist nit skattat åt förgängelsen. Rörande mer än en av dessa ödelagda sjöar kan man fråga sig om förstörelsen av naturen inbringat något ekonomiskt utbyte. Med särskild förtrytelse måste man se hur Bolmen, en av ädelstenarna i svensk natur och en av vår folktraditions, vår historias och vår sagodiktningens märkligaste och mest omtalade vattendrag, nu skall börja förstöras genom en reglering, mot vilken bygdens befolkning protesterat, naturskyddsorganen upprest sig och den allmänna opinionen reagerat. När det gäller ingrepp mot så stora natur- och traditionsvärden som våra stora sjöar och älvar, vilka måste anses vara hela nationens egendom, borde riksdagen höras. Någon rätt för ett ekonomiskt intresse eller annan instans att häröver råda är icke skäligt. Nu kan det väl sägas, att icke heller alltid riksdagen inser dessa naturfrågors rätta vikt. Men skulle så i längden icke bliva fallet, är det dock riktigare, att vårt folks högsta representativa organ får bära ansvaret inför framtiden för ett förskingrande av nationens arv än en underordnad myndighet. Det finns då möjlighet för den allmänna opinionen att om ock långsamt få till stånd en sådan sammansättning av representationen att landets återstående förnämsta naturvärden upprätthållas.

Här nämndes våra älvar. Självklart måste dessa tagas i anspråk för näringslivet. Men alla vattenfall få icke förstöras, allt älvvatten får icke förorenas. Här måste en avvägning, en balans nås mellan ekonomiska och ideella värden. Våra märkligaste återstående vattenfall böra göras till naturreservat och för alltid undandragas vandalisering. Om vår generation genom rovdrift på detta område berövar framtidens generationer av svenskar *alla* de stora vattenfallen i sitt ursprungliga majestät, komma denna framtids män och kvinnor förvisso att hårt fördöma oss, som så illa förfarit med dessa naturfenomen. Vad älvarnas och sjöarnas förorening genom industrien angår, är väl denna förorening delvis ofrånkomlig, men genom lämpliga anordningar kan föroreningsfaran förebyggas eller minskas; härigenom räddas också en betydande näringsgren, insjöfisket, vars värde och vikt äro underskattade. Även praktiska skäl tala sålunda för skonsamhet mot naturen. Ostraffat förgår sig ingen emot den.

Med sorg och beklämning iakttaget man även hur föga intresse och

känsla som ofta visas mot landskapets säregna natur och naturminnesmärken, mot en gammal bygds naturliga skönhet vid vägars och trafiklinjers planerande och byggande. Det är ibland som om man allenast tagit en linjal och en penna och dragit en rak linje utan hänsyn till landskapskaraktär, bygd och natur, som spolieras. Och dock skulle ofta en obetydlig ändring av den snörräta linjen — tillkommen för att tillfredsställa fartens tjustning eller för att spara en ringa penning — kunna rädda oersättliga natur- och skönhetsvärden åt framtiden, skona en hel bygds traditionella utseende. Skulden till denna fördärvliga utveckling drabbar väl i lika mån den bristande utbildningen i naturvård vid våra tekniska högskolor och den materialistiska andan i tiden, som sätter sin prägel på allt och alla. Undervisning i naturvård vid särskilt de tekniska högskolorna, men över huvud vid undervisningsanstalterna i vårt land, synes vara den väg som här kan leda till resultat. Ökat inflytande för hembygds- och naturskyddsförbunden inom vägstyrelserna och andra hithörande allmänna organ är även påkallat.

Man vill måhända invända, att tidsförhållandena icke äro ägnade att påkalla åtgärder av här berörda slag. Detta är en falsk föreställning. Tiden kräver framför allt anspänning av folkets självbevarande krafter och instinkter. Till dessa höra förvisso kärleken till land och folk. Men Sveriges natur och dess räddning är en vital del av fosterlandet. Åtgärder till vår naturs fredande är säkerligen av stor och positiv betydelse i arbetet på vårt folks styrka och samhörighet.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställas, att riksdagen månne besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan,

att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om skyndsamt utredning rörande åtgärder till ökat skydd för den svenska naturen och därefter för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kan föranleda.

Stockholm den 17 januari 1942.

Fredrik Ström.